

Lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan lainsäädännön uudistaminen

Pyydettyä lausuntona muistiosta 25.1.2016 OM 31/41/2015 esitämme kunnioittavasti seuraavaa:

Käräjäoikeus toteaa, että lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain muutostarpeen tarkastelu on erittäin tervetullutta ja pidämme hyvänä, että asiassa on pyydetty lausuntoja jo valmistelun alkuvaiheessa. Korostamme vielä, että lasten huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevien säännösten muutostarvetta arvioitaessa on perusteltua arvioida samalla tavalla myös täytäntöönpanolain muutostarpeita.

Seuraavassa on lyhyesti lausuttu esitetyistä muutostarpeista muistiossa noudatettavassa järjestyksessä.

Vuoroasuminen

Käytännön työssä vuoroasumisen kannalta on koettu ongelmalliseksi se, lapsi voi olla kirjoilla vain toisen vanhemman luona, vaikka vanhemmat eivät halua määritellä toista lähivanhemmaksi ja toista tapaavaksi vanhemmaksi. Usein kirjoilla oloa koskeva kysymys on käytännössä estänyt sovintoon pääsyn tilanteissa, joissa lapsen luonapidosta ja sen rytmistä on sinänsä päästy yksimielisyyteen. Kirjoilla ololla on myös käytännön vaikutuksia perheen elämään, muun muassa koulut, päiväkodit, koulukuljetukset ja sosiaaliuudet kuten lapsilisä määräytyvät lapsen asuinpaikan mukaan. Osa ongelmista on ratkaistavissa muunkin lainsäädännön, esimerkiksi lapsilisistä annetun lain säännösten muuttamisella, Vuoroasumisen edellytysten kirjaamista lakiin on kuitenkin syytä harkita tarkoin. On myös määriteltävä, mitä vuoroasumisella tarkoitetaan. Kyseessä ei suinkaan aina ole tilanne, jossa lapsi on vuoroviikoin vanhempiansa luona vaan kyse voi olla myös muulla tavoin toteutuvasta asumisesta vuorotellen kummankin vanhemman kanssa. Peruste ei voine olla vanhempien tasavertainen kohtelu ja lain tasolla vuoroasumisen edellytysten kirjaaminen riittävän yksilöidysti ja täytäntöönpanokelpoisesti on varsin haasteellista. Joka tapauksessa lienee niin, että vuoroasuminen edellyttää aina molempien vanhempien kykyä ja halua hyvään yhteistyövanhemmuuteen. Vuoroasumisesta ja sitä koskevasta lainsäädännöstä on varmuudella kokemuksia ainakin Ruotsista.

Valvotut ja tuetut tapaamiset

Säännökset valvotuista ja tuetuista tapaamisista on syytä kirjata huoltolakiin, samoin kysymys valvotuista vaihdoista. Tällä hetkellä tuetut/valvotut tapaamiset mää-

rätään pääsääntöisesti määräaikaisesti ja vain poikkeustapauksissa kärjäoikeus antaa määräyksen toistaiseksi voimassa olevana. Muistion mukaan lähtökohta olisi päinvastainen eli toistaiseksi voimassa oleva määräys olisi pääsääntö. Tuetut/valvotut tapaamiset ovat sekä lapsen että tapaavan vanhemman kannalta epäluonnollisia, mutta niiden avulla on voitu saada käyntiin tapaamiset tilanteissa, joissa lapsen ja vanhemman välillä ei syystä tai toisesta ole normaalia lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutusta taikka lapsen turvallisuudesta tapaamisessa ei ole saatu riittäviä takeita. Joka tapauksessa tuetut/valvotut tapaamiset ovat useimmiten olleet siirtymäkausi kohti normaaleja tapaamisia. Erityisesti tilanteissa, joissa lapsen turvallisuus on edellyttänyt tuettuja/valvottuja tapaamisia, siirtymistä tavanomaisiin tapaamisiin ei aina voida ennakoida. Näin ollen on tarpeellista, että tuetut/valvotut tapaamiset voidaan määrätä määräajaksi taikka erityisestä syystä toistaiseksi voimassa oleviksi. Selvyyden vuoksi lakiin tulisi kirjata, että myös sosiaalilautakunta voisi vahvistaa vanhempien välisen sopimuksen tuetuista/valvotuista tapaamisista taikka valvotuista vaihdoista.

Muiden kuin vanhempien tapaamisoikeus

Kärjäoikeus on Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan nojalla ilman kansallisen lainsäädännön nimenomaista määräystä joissain tapauksessa vahvistanut lapsen oikeuden tavata muuta kuin vanhempaansa. Kuten muistiossa on todettu, kyse voi olla lapsen sosiaalisesti vanhemmaksi muodostuneen henkilön taikka joissain tapauksessa isovanhempien kanssa esimerkiksi tilanteessa, jossa lapsella tosiasiassa on vahvin kiintymyssuhde isovanhempaan. Tapaamisoikeuden vahvistaminen olisi siten perusteltua ja tärkeääkin kirjata myös huoltolakiin. Kyse on kuitenkin aina poikkeuksellisesta tilanteesta, joten on perusteltua, että tällaisen määräyksen antaminen edellyttäisi erityisiä syitä. Riskinä on, että erityisesti vaikeissa huoltoritoissa lainkohta innoittaa esimerkiksi isovanhempia hakemaan tapaamisoikeuksia tilanteissa, joissa siihen ei ole erityisiä perusteita. Pohdinnan arvoista myös on, kenellä olisi oikeus panna vireille tällainen vaatimus. Tilanteen poikkeuksellisuutta voisi olla omiaan korostamaan se, että hakemus tulisi vireille aina sosiaalilautakunnalta. Sosiaalilautakunnalla tulisi myös olla oikeus vahvistaa tällainen tapaamisoikeus, mikäli se on katsottu tarpeelliseksi eikä siitä ole asianosaisten välillä riitaa.

Vieraannuttaminen ja muut tapaamisen toteuttamiseen liittyvät vaikeudet

Voimassa olevan huoltolain mukaan hyvä vanhemmuus edellyttää lapsen ja sen vanhemman suhteen tukemista, jonka luona lapsi ei asu. Arvioitaessa lapsen edun mukaista asumisjärjestelyä kärjäoikeus ottaa harkinnassaan huomioon vanhempien kyvyn tukea lapsen ja toisen vanhemman vanhemmuutta. Tästä huolimatta tapaamisoikeus ei aina toteudu ja on tapauksia, joissa toinen vanhempi enemmän taikka vähemmän systemaattisesti estää tapaamiset ja omalla toiminnallaan saa aikaan lapsen etääntymisen toisesta vanhemmastaan. Vieraannuttaminen on kuitenkin käsitteenä ristiriitainen eikä ainakaan termiä vieraannuttaminen tulisi ottaa lapsen huoltoon ja tapaamisoikeutta koskevaan lakiin. Tapaamisten toteuttaminen pakkokeinoin tilanteissa, joissa ne ovat katkenneet toisen vanhemman estettyä tapaamisia, eivät johda lapsen ja lapsesta erillään asuvan vanhemman suhteen normalisoitumiseen vaan lapsi tarvitsee tällaisissa tilanteissa muuta apua. Tilannetta on aina tarkasteltava lapsen näkökulmasta eikä tapaamisten estämisen kriminalisointi poista ongelmaa taikka auta lasta. Jo nyt vanhemmalla on oikeus panna vireille täytäntöönpanokanne, jossa voidaan määrätä uhkasakko. Uhkasakkoja myös tosiasiassa tuomitaan maksettavaksi, joten eräänlainen sanktio on jo voimassa olevassa oikeudessa. Tapaamisten toteuttamisen kannalta olisi sanktioita ja pakkoja tarkoituksenmukaisempaa, että kärjäoikeus voisi tällaisissa tilanteissa määrätä vanhemmat ja lapsen asiantuntijan konsultaatioon sen seikan selvittämiseksi, miten

vanhempia ja lasta parhaiten pystyttäisiin auttamaan.

Lapsen asuinpaikan muuttaminen

Lapsen asuinpaikan muuttaminen edellyttää jo nyt vanhempien yhteistä ratkaisua. Lähtökohtaisesti mikäli he eivät pääse sopimukseen, asia on vietävä kärjäoikeuden ratkaistavaksi. Käytännössä näin ei kuitenkaan aina tapahdu vaan ei ole poikkeuksellista, että lapsen lähivanhempi päättää yksin lapsen asuinpaikan vaihdoksesta niin, että se loukkaa tapaavan vanhemman oikeutta. Tällainen omavaltainen asuinpaikan vaihdos voi olla muutto ulkomaille mutta myös muutto Suomessa toiselle paikkakunnalle niin, että tapaamisten toteutuminen tosiasiasa muuttuu vaikeaksi taikka jopa mahdottomaksi. Kärjäoikeus pitää hyvänä ehdotusta, että vanhempi ei voi muuttaa ilmoittamatta suunnitelmistaan kirjallisesti etukäteen toiselle vanhemmalle, joskin mietittäväksi jää, mitä seuraamuksia voidaan asettaa, jos lapsen asuinpaikka tästäkin huolimatta omavaltaisesti muutetaan. Tältä osin ongelmia on sekä tapauksissa, joissa lapsi/lapset ovat yhteishuollossa että myös yksinhuollossa olevien lasten kohdalla, koska maistraattien käytäntö asuinpaikan kirjaamisessa vaihtelee suuresti.

Vastuu lapsen tapaamiskustannuksista

Ehdotus siitä, että tapaamisen kustannusten jakamisesta otettaisiin nimenomainen säännös on hyvä ja kannatettava. Erityisesti tapauksissa, joissa huomattavat tapaamiskustannukset johtuvat toisen vanhemman omavaltaisesta menettelystä, on tärkeää, että kärjäoikeus voi lausua kustannusten jakautumisesta. Tosiasiasa oikeuskäytännössä näin onkin tehty, minkä vuoksi on perusteltua, että siitä olisi nimenomainen säännös.

Oikeudenkäyntimenettelyn nopeuttaminen

Lasten huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevat asiat on jo nyt määrätty kiireellisiksi. Se seikka, ettei asia tule riittävän nopeasti istuntokäsittelyyn saattaa johtua joko tuomarin henkilökohtaisesta asenteesta näihin ns. lapsiasioihin taikka myös lapsiasioihin erikoistuneiden asianajajien aikatauluseikoista. Sinänsä voisi olla perusteltua säätää määräaika, jonka sisällä asiassa olisi järjestettävä ensimmäinen istuntokäsittely, ellei viivästyksen ole hyväksyttävää syytä. Hyväksyttäväksi syyksi ei voitaisi katsoa asianajajan aikatauluongelmia. Määräaika olisi laskettava kuultavan lausuman saapumisesta. Määräajan asettamisessa on kuitenkin se riski, että asiassa järjestetään lain kirjaimen täyttämiseksi ”ylimääräinen” valmistelu, jossa asia ei vielä etene, mikä menettely ei ole kenenkään edun mukaista. Kärjätuomarista johtuvan viivästyksen lääkkeenä tosin täytyisi ensisijassa olla sen seikan varmistaminen, että lasten huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevia asioita käsittelevät vain riittävästi näihin asioihin koulutautuneet ja motivoituneet tuomarit.

Sosiaaliviranomaisen selvityksen hankkiminen

Määräaika sosiaaliviranomaisen selvitykselle

Espoon kärjäoikeus asettaa olosuhdeselvityspyynnössä aina määräajan, joka noudattaa sosiaalitoimen kanssa yhdessä sovittua aikataulutusta. Kyse on pitkälti sosiaalitoimen resursseista, joihin tuomioistuin ei voi vaikuttaa. Selvittelytyö itsessään vie aikaa ja täysimittaisen laadukkaan olosuhdeselvityksen laatiminen edellyttää riittävän ajan antamista tälle työlle. Perheiden kannalta olisi kuitenkin tärkeää, että selvittelytyö alkaisi mahdollisimman pian sen jälkeen, kun olosuhdeselvitystä on pyydetty, joten voisi olla perusteltua määrätä aika, jonka kuluessa selvitystyöhön on

ryhdyttävä.

Muuta olosuhdeselvityksistä

Oikeuskäytännössä on varsin vakiintuneesti pyydetty myös ns. pikaselvityksiä, mikä on käytännössä tarkoittanut lähinnä viranomaistiedon keräämistä ja toimittamista käräjäoikeudelle. Käräjäoikeuden käsityksen mukaan tämä menettelyvaihtoehto tulisi kirjata lakiin. Edelleen käräjäoikeudessa on pohdittu mahdollisuutta joissain tapauksissa pyytää yksinomaan lasten kuulemista, mutta sosiaalitoimen kanssa käydyissä keskusteluissa tämä on erityisesti sosiaalityöntekijöiden taholta kyseenalaistettu yksinomaan lasten kuulemisen merkitystä tilanteessa, jossa lapsia kuulevat työntekijät eivät ole lainkaan tavanneet vanhempia eikä heillä näin ollen ole suoraa tietoa perheen kokonaistilanteesta ja seikoista, jotka saattavat vaikuttaa siihen, mitä lapset kertovat.

Espoon käräjäoikeuden ja sosiaalitoimen pitkästä yhteistyöstä johtuen olosuhdeselvitykset ovat pääasiassa laadukkaita ja yhteistyöllä on pystytty ja pystytään vaikuttamaan niiden sisältöön. Ongelmia kuitenkin on ollut lähinnä ns. kaksikuntaselvityksissä, joiden osalta kahdessa kunnassa tehdyt selvitykset ovat laadultaan hyvin erilaiset. Vanhempien kannalta tilanne koetaan ongelmalliseksi ja epäoikeudenmukaiseksi. Olosuhdeselvitysten sisältöä ja laatimisperiaatteita tulisikin valtakunnan tasolla pohtia ja laatia niistä sekä laatuvaatimuksista ohjeistus.

Olosuhdeselvityksen hankkiminen kunnan ostopalveluna

Käräjäoikeudella ei ole enää viime vuosilta kokemusta yksityisten palveluntuottajien tekemistä olosuhdeselvityksistä. Vuosia sitten näitä selvityksiä oli jonkin verran ja niihin liittyi merkittäviä laatuongelmia. Selvityksen hankkimista ostopalveluna ja siihen liittyviä kysymyksiä tulisi arvioida lainsäädäntötarvetta silmällä pitäen.

Lapsen kuuleminen ja osallistuminen oikeudenkäyntiin

Kuten muistiossa todetaan, oikeusjärjestyksemme mukaan lapsi ei ole asianosainen oikeudenkäynnissä. Lapsella tulee kuitenkin olla oikeus tulla kuulluksi häntä itseään koskevissa asioissa ikätasonsa mukaisesti. Se seikka, että lapsen kuuleminen on meillä kanavoitu tapahtuvaksi olosuhdeselvityksen yhteydessä, on tarkoitettu suojaamaan lasta joutumasta riidassa osapuoleksi. Lapsen osallisuuden lisääminen on tärkeää ja Suomi ei nähdäksemme kaikilta osin täytä YK:n lapsikonvention suosituksia. Osallisuuden lisäämisen toteuttamistapoja olisi perusteltu aihe pohtia syvällisemmin ja myös hankkia asiasta kansainvälistä vertailutietoa.

Lapsen kuuleminen ei ole yksiselitteinen asia. Siihen vaikuttavat muun muassa lapsen ikä, hänen kehitystasonsa ja perhetilanteensa. Riittävän kehittyneen lapsen taikka nuoren kuulemiseen välittömästi käräjätuomarin toimesta ei nähdäksemme ole mitään estettä erityisesti, jos lapsi näin toivoo. Lapsen kuuleminen istunnossa vanhempien läsnäollessa ei kuitenkaan lähtökohtaisesti ole lapsen edun mukaista, koska lapset ovat usein huoltoriidoissa vanhempiensa välissä ja lojaliteettiristiriita saattaa olla hyvinkin vaikea. Edelleen on harkittava, mikä merkitys on yhdellä kuulemisella käräjäoikeudessa verrattuna olosuhdeselvitystyöhön, jossa lasta tavataan useita kertoja eri konteksteissa ja kuulemisen yhteydessä on mahdollisuus perehtyä lapsen arkeen ja häntä ympäröivään verkostoon. Prosessiedunvalvojan määrääminen lapselle huoltoriidassa ei näkemyksemme mukaan lisää lapsen osallisuutta oikeudenkäyntiin vaan on vain yksi välillinen kuuleminen lisää.

Lapsen kuulemisen kynnystä käräjäoikeudessa voisi alentaa säännös, joka mahdollistaisi kuulemisen niin, että paikalla on lapsen kuulemiseen harjaantunut sosiaali-

työntekijä, psykologi taikka esimerkiksi asiantuntija-avusteisessa tuomioistuinsovit-
telussa asiantuntijana toimiva henkilö. Asiantuntijan osallistuminen mahdollistaisi
laadukkaamman kuulemisen mutta lisäksi lisäisi kärjätuomarin oikeusturvaa, kun
kuulemistilaisuudessa he toimisivat työparina.

Mikäli lapsen kuulemista taikka lapsen kanssa keskustelua kärjäoikeudessa edis-
tetään nimenomaisin säännöksiin, olisi myös otettava kantaa siihen, miten kuulemi-
nen dokumentoidaan ja mitä siitä kerrotaan lapselle. Lapselle on kuulemisen yhtey-
dessä välttämätöntä kertoa, mikä merkitys hänen kertomallaan on. Asiantuntija-
avusteisessa tuomioistuinsovitelussa on käyty keskusteluja lasten kanssa, mutta
sovittelussa lapselle on voitu sanoa, että vanhemmille kerrotaan lapsen kertomasta
vain se, mitä lapsi haluaa. Jos lasta kuullaan oikeudenkäynnissä, ei lapsen kerto-
maa voida samalla tavalla jättää kertomatta vanhemmille, mikäli sillä on vaikutusta
päätöksen sisältöön.

Toistuvat huoltajuusoikeudenkäynnit

Kärjäoikeus yhtyy näkemykseen, jonka mukaan olisi vakavasti syytä pohtia, millä
tavoin toistuvia huoltoriitoja voitaisiin ehkäistä. Kynnystä huoltoratkaisun muutta-
mismahdollisuuteen on syytä nostaa ja kynnyksen huoltoa ja tapaamisoikeutta kos-
kevan riidan uudelleen vireillepanemiseen tulisi olla aidosti niin korkealla, ettei pelk-
kä väite olosuhteiden muuttumisesta olisi riittävä. Kärjäoikeudella tulisi olla mah-
dollisuus hylätä hakemus vastapuolta kuulematta, mikäli se on selvästi perusteeton.
Eräs vaihtoehto voisi olla, että kärjäoikeus ilmoittaisi lastensuojeluun lasta koske-
van asian vireilletulosta tilanteessa, jossa kärjäoikeudelle on syntynyt huoli huolto-
riidan toistumisesta. Tällaisella ilmoituksella ei tässä yhteydessä tarkoiteta lasten-
suojeiluilmoitusta vaan yksinomaan ilmoitusta asian vireilletulosta.

Toistuvien huoltajuusoikeudenkäyntien rajoittamisen funktiona on paitsi tuomioistui-
men resurssit ennen kaikkea lasten elämän ja olosuhteiden rauhoittaminen. Käy-
tännössä on tilanteita, joissa lasten etu vaatii heidän suojelemistaan jatkuvilta oi-
keudenkäynneiltä. Yksinomaan oikeudenkäyntikuluja koskevilla säännöksillä ei kär-
jäoikeuden käsityksen mukaan tähän päästä.

Lapsen huoltoa ja huostaanottoa koskevien prosessien päällekkäisyys

Kärjäoikeuden kannalta huostaanottoa koskevan prosessin päällekkäisyys on har-
voin tuottanut suurempia ongelmia. Toisen prosessin vireilläolo on otettu huomioon
ja hallinto-oikeudesta on saatu huostaanotto prosessin kulkua koskevia tietoja on-
gelmista. Huostaanoton aikana kärjäoikeus voi antaa ratkaisun lapsen huollosta.
Tällä seikalla on merkitystä, koska vain se vanhempi, joka on lapsen huoltaja, saa
tietoa huostaanotto prosessista ja voi siihen vaikuttaa. Vaikka päätösvalta huostaan-
oton aikana asumisesta ja tapaamisesta on sosiaalitoimella, on tilanteita, joissa
huostaanottoa ei pureta, ennen kuin tuomioistuin antaa määräyksen, kumman van-
hemman luokse lapsi määrätään asumaan.

Sen sijaan käytännön ongelmia on jatkuvasti kärjäoikeudessa samaan aikaan vi-
reillä olevien prosessien kanssa. On varsin tavanomaista, että perusteriidan lisäksi
on vireillä täytäntöönpanoriita ja nimenomaisen lain säännöksen perusteella asiat
on pidettävä erillään. Vaikka prosesseissa on kysymys eri asioista, ei niiden jaka-
mista eri käsittelijöille voida pitää aina perheen kannalta järkevänä vaan tarvittaes-
sa pitäisi olla mahdollista yhdistää asioiden käsittely samalle tuomarille.

Lapsen huolto

Isyyden kumoamisen vaikutus lapsen huoltoon

On hyvä, jos lakiin kirjataan isyyden kumoamisen vaikutukset huoltajuuteen eri tilanteissa. Tällöin kuitenkin on huomioitava, että isä, jonka isyys on kumottu, on saattanut olla lapsen sosiaalinen vanhempi, jolloin kyseeseen saattaa tulla tarve antaa määräys esim. tapaamisoikeuksista.

Lapsen huoltoon liittyvien sopimusten alan laajentaminen

Huollosta määrääminen tehtävänjakomääräyksin on toiminut erinomaisesti ja vähentänyt lapsen huoltajuudesta käytyjä riitoja. Käräjäoikeuden näkemyksen mukaan ei ole mitään estettä sille, että oikeutta vahvistaa näitä sopimuksia laajennetaan koskemaan myös lastenvalvojien luona tehtäviä sopimuksia. Edelleen on perusteltua, että sosiaalitoimi voisi vahvistaa myös oheishuoltajuutta koskevia sopimuksia.

Vanhempien oikeuksien ja velvollisuuksien täsmentäminen

On perusteltua, että huoltoon ja tapaamisoikeuteen liittyvät käsitteet avataan laissa. Listan laatiminen yhdessä päätettävistä asioista on kuitenkin varsin vaativaa jo pelkästään sen vuoksi, että listaa helposti tulkitaan ahtaasti ja sitä pidetään tyhjentävänä, vaikka vanhempien lähtökohtaisesti pitäisi yhdessä päättää kaikista lasten elämän kannalta tärkeistä tehtävistä. Listausta tärkeämpänä koemme, että viranomaisen toimintatapoja selkeytettäisiin niin, että erityisesti koulu- ja terveydenhuoltohenkilöstölle on selvää, milloin lapsen asioissa tarvitaan kummankin vanhemman allekirjoitukset.

Oikeuskäytännössä määrättäessä lapsi yksin toisen vanhempansa huoltoon toiselle vanhemmalle pääsääntöisesti annetaan tietojensaantioikeus lasta koskevista asioista. Tietojensaantioikeudesta olisi syytä saada lakiin nimenomainen määräys.

Vanhemmuussopimus

Lähtökohtaisesti vanhemmat hankkiessaan lapsia uskovat pysyvänsä lapsensa elämässä ja pystyvänsä toimimaan yhdessä vanhempina. Tällaisessa tilanteessa tehdyn sopimuksen arvo siinä vaiheessa, kun tilanne on olennaisesti muuttunut ja pari päätyneet eroon, voi olla aika marginaalinen. Elämäntilanne saattaa olla aivan toinen ja jomman kumman kyky kantaa vastuuta lapsesta saattaa olla hyvinkin puutteellinen. Ei liioin ole poissuljettua, että huoltoriidan lisäksi riideltäisiin siitä, mitä aikanaan on sovittu ja miksi. Ajatus siitä, että eroa ennen mutta sen jälkeen, kun ero jo on näköpiirissä, olisi vanhempien jossain muodossa jäsennellysti pohdittava, miten lasten huoltoon liittyvät asiat erossa hoidetaan, voisi olla kehittämisen arvoinen asia. Harkinnan arvoinen voisi olla myös käytäntö, jossa huoltoriidan vireillepano-oikeus edellyttäisi, että vanhemmat ovat käyneet lastenvalvojalla.

Sovittelu ja muu varhaisen vaiheen tuki

Varhaisen vaiheen tuki on perheille tärkeää ja sen vahvistaminen kannatettavaa. Edelleen kehittämisen arvoinen ajatus on eroneuvottelu erotilanteessa ja siihen liitettyä informaation lisääminen eroon liittyvistä asioista. Sovittelua ei kuitenkaan näkemyksemme mukaan pidä säätää pakolliseksi, koska se ei ole sovittelun ideologian mukaista. Sen sijaan vanhemmille on tärkeää välittää viestiä paitsi oikeudenkäynnistä myös ennen kaikkea vaihtoehtoisista riidanratkaisumenetelmistä.

Muuta

Rikosasioissa lapsen kuuleminen voidaan kanavoida lasten ja nuorten oikeuspsykiatriseen osaamiskeskukseen. Vastaavanlainen organisaatio pitäisi olla käytettävissä myös vaikeimmissa huoltoriidoissa, joissa tuomioistuin on ”kätetön”. Vaikka tällaiselle asiantuntija-elimelle ei vuositasolla ohjattaisikaan määrällisesti kuin murto-osa vaikeista huoltoriidoista, on sille käytännössä huutava tarve. Osaamiskeskuksen tyyppisestä organisaatiosta olisi käräjäoikeudelle saatavissa konsultaatio-apua ja sieltä osattaisiin myös ohjata perheet saamaan asianmukaista apua.

Lausunnon valmistelu

Lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet Espoon käräjäoikeuden lapsen huolto- ja tapaamisoikeutta koskevia riitoja ratkaisevat käräjätuomarit.

Espoossa 4.3.2016

Laamanni Olli Saunanoja